

Tero Haapala ja Göran Wennqvist

TUTKINNAN TÄSSÄ VAIHEESSA VOIMME KERTOAA

Tero Haapala ja Göran Wennqvist

TUTKINNAN TÄSSÄ VAIHEESSA VOIMME KERTOAA

BAZAR

Bazar Kustannus

© Tero Haapala & Göran Wennqvist ja Bazar Kustannus 2023
Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.

ISBN 978-952-403-019-9

Taitto Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale
Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

Lukijalle.....	11
Prologi.....	15
Poliisi ei kerää tietoja itseänsä varten.....	15
Tsunamista Suomenlahdelle	18

OSA I

KASVUN AIKA

Lapsuus ja nuoruus	27
– GÖRAN WENNQVIST	
Elämäntielle.....	32
– TERO HAAPALA	
Ammatinvalinta.....	40
– GÖRAN WENNQVIST	
Poliisiuralle	43

OSA II

POLIISITOIMINNAN PERUSTEITA

Helsingin poliisilaitokselle rikospoliisiksi	47
– GÖRAN WENNQVIST	
Petostoimistoon.....	48
Miehistökurssi.....	51
Maine – hyvä tai huono, seuraa mukana tahtoi sitä tai ei	54
Virkamiesvaihtoon Tukholmaan.....	61
Espoon nimismiespiirin palvelukseen.....	64
Ensimmäisen vuoron asekeikka	67
Nuoremmat opetettiin talon tavoille	71

Kimppakyyti.....	73
Nimismiehen ystävä.....	74
Teekkarit ja poliisi.....	78
Tekniseksi tutkijaksi Länsi-Uudenmaan rikostutkimuskeskukseen.....	83
Myrkkytroolari Jukka Ojaranta.....	84
Kuolema ei katso aikaa.....	85
Suojelupoliisiin etsiväksi ja ylietsiväksi.....	87
Aleksin ja Pasilan aika.....	91
– TERO HAAPALA	
Kiviseinien suojassa.....	92
Ensimmäinen työpäivä nuorempana konstaapelina.....	95
Alimitoitettut resurssit.....	98
Tutkinnan kulmakivet.....	99
Kylmät kovat kadut.....	101
Tutkintaa yli toimistorajojen.....	104
Postauskeikka johti kyyneliin.....	106
Juttujen sarjoittaminen ja profilointi.....	108
Juttuvuoroissa.....	109
Yövuorot.....	111
Poliisilla on esitutkintapakko.....	113
Risto-partiot.....	115
Risto-partio peitehommissa.....	119
Aleksilta Pasilaan.....	120
Komennuksia ja työkiertoa.....	122
Miehistökurssi Poliisikoulussa Tampereella.....	123
Tutkinnan ammattikorkeakoulussa.....	125
Tehtäväkierrossa.....	127
Keskusrikospoliisin tutkijana.....	131
– TERO HAAPALA	
KRP:n perustamisesta ja tehtävistä.....	134
Ensimmäisellä jutulla KRP:ssä.....	137
Jakomäki–Mikkeli-panttivankidraama.....	138

Tuttu tappaja	148
Uuden ja vanhan ajan kohtaaminen.....	149
Pieni rumpalipoika.....	152
Maanpetosjuttu.....	154
Yhteistoimintaa ja psykologiaa.....	157
Ruumiinavauslausunnon tulkintaa	159
Uuden edessä.....	160
Presidenttiä etsimässä.....	161
Postiryöstö	163
Matkapäiväkirjan merkintöjä.....	170
Kirkkonummelta pääsykokeisiin.....	171
Pikkujoulut	172
Päällystööpinnot Poliisiopistolla.....	175
DVI-uhrintunnistus	179
– GÖRAN WENNQVIST	
KH eli kadonneet henkilöt.....	192
– GÖRAN WENNQVIST	
Saaristolaisen pitkä viimeinen merimatka.....	200
– GÖRAN WENNQVIST	
Räjähdyspaikkojen tutkinta.....	204
– GÖRAN WENNQVIST	
Pasilan pommista kostoliigaan.....	212
– TERO HAAPALA	
Kostoliiga	218
Räjähdysonnettomuus Forcitin tehtailla	227
– GÖRAN WENNQVIST	

OSA III

TUTKINNANJOHTAJANA JA ESIMIESTYÖSSÄ

Tutkinnan ruuhkavuodet	235
– TERO HAAPALA	
Tositomiin.....	237

Punavuoren kaksoismurha	243
Muutto Jokiniemeen ja projektitutkintaa	250
<i>Estonia</i>	252
Tulikaste	259
– GÖRAN WENNQVIST	
Pyhäpäivien rauhaa	267
– TERO HAAPALA	
Puolalaisia koruvarkaita	269
Itsenäisyyspäivän juhlintaa	272
Joulun rauhaa	278
Juhannustanssit	281
Kuolemansyyntutkinta	285
– GÖRAN WENNQVIST	
Vantaan Ilolan somalimiehen tappo	297
– GÖRAN WENNQVIST	
Murha ei vanhene koskaan	306
– TERO HAAPALA	
Teot vailla selitystä	307
Tuusulan hiekkakuoppasurma	321
Tuntematon vainaja	322
Uhrin kasvot ja kultainen \$-dollarihymy	323
Uhri ja epäilty ammattirikollisia	325
Nuppineulat kartalla lisääntyvät	327
Epäilty jää kiinni Tallinnassa	329
Tuntematon mies	331
Tutkintaryhmä	333
Äidin pitkä joulunodotus	334
Video- ja valvontakameroiden tallenteiden tutkinta	344
– GÖRAN WENNQVIST	
Myyrmannin räjähdys	351
– TERO HAAPALA	
Paniikkia ja pelastustoimia	353
Median puristuksessa	355

Tutkinnan alkutoimia	357
Räjähdyks varmistuu rikokseksi lauantaina aamuyöllä.....	358
Tutkintajärjestelyistä yleisesti.....	359
Teon poikkeuksellisuus ja vakavuus	360
Tutkintaa lauantaiamusta alkaen	361
Oikeuslääketieteelliset tutkimukset.....	365
Epäillyn henkilöllisyys poliisin taskussa	366
Kotietsintä Petri Gerdtin huoneessa	367
Tiedotustilaisuus KRP:ssä.....	368
Räjähdyistä edeltänyt päivä	371
Gerdtin henkilökuvan rakentuminen.....	372
Tutkinnan tarkoitus ja päättäminen.....	373
Kauppakeskus Myyrmannin pommiräjähdyksen tekninen tutkinta	376
– GÖRAN WENNQVIST	
Operaatio Tsunami	395
– GÖRAN WENNQVIST	
Yksinäiset sudet	408
– TERO HAAPALA	
Jokelan kouluisku.....	410
Jokelan kouluiskun tekninen tutkinta.....	415
Kauhajoen koulusurmat.....	422
Kauhajoki keskeytti Jokelan luennot	423
Turun terrori-isku.....	424
Euroopan pakolaiskriisi.....	429
– TERO HAAPALA	
Murha itämaiseen tapaan.....	433
Pakolaisena vieraassa maassa	438
Epilogi.....	441
Peiliin katsomisen paikka.....	441
Kuvalähteet.....	445

LUKIJALLE

Jokainen meistä on lapsuudessaan ja nuoruudessaan haaveillut tulevaisuudesta. Joillekin ammatin valinta on ollut selvää jo pihaleikeistä lähtien. Unelma-ammattia kohti on osattu sen jälkeen suunnistaa ja arvioida itseään tulevaan valmistautuen. Monille ammatinvalinta on ollut sattumien ja nuoruuden olosuhteiden summa. Ammatista on myöhemmin muodostunut osa omaa identiteettiä, jopa kutsumusta. Kirjoittajien tapauksessa sanalle työ ja työyhteisö on syntynyt syvempiä ja laajempia merkityksiä. Tekemisen tavoitteena on ollut auttaa ja palvella muita ensin.

Taka-Töölöstä ja Itä-Helsingistä lähtöisin olevien miesten työurat pelkistyvät edelliseen kappaleeseen. Poliiseina syntyperäiset helsinkiläiset muodostavat ammattikunnassaan vähemmistön. Junan tuomat suoraselkäiset miehet ja naiset ovat jääneet huolehtimaan pääkaupunkiseutumme turvallisuudesta ja ratkomaan täällä tapahtuvia rikoksia.

Monelle lukijalle poliisin arjen työn kuvaus on paluuta lapsuuden poliisi ja rosvo -seikkailuihin. Rikosten maailmaan sukeltaminen vie syvemmälle. Lukija pääsee yhdessä ammattilaisten kanssa pohtimaan ihmismielen hämääviä puolia ja tekojen järjettömyyttä. Erilaiset elämäntilanteet, odottamattomat

yllätykset ja vastoinkäymiset voivat johtaa meitä väärin valintoihin. Väkilvaltaan turvautuminen, toisen hengen ja terveyden vahingoittaminen, ei ole koskaan hyväksyttävää. Aineelliset ja korvattavissa olevat vahingot ovat jossain määrin paremmin ymmärrettävissä, vaikka niidenkin aiheuttamista seuraamuksista on jokaisen itse kannettava vastuunsa.

Aloittaessamme poliisiuriamme 1970- ja 1980-luvuilla maailma ja Suomi oli toisenlainen. Yhteiskunnan nopea kehittyminen ja kansainvälistyminen globaaliin rajattomuuteen saakka on vaikuttanut meihin jokaiseen, myös poliisitoimintaan. Viiden vuosikymmenen aikamatka ja kurkistus 2020-luvun Suomeen herättää kysymyksen, oliko kaikki ennen paremmin.

Tarkoituksella olemme kirjoittaneet matkastamme tarinoina, joista ei puutu verta, hikeä ja kyynelitä. Tekojen yksityiskohdat ja niiden kuvaaminen eivät ole kuitenkaan olleet päälimmäisinä. Jokainen lukija osaa itse kuvitella sanojen taakse kätkeytyvät kärsimykset. Monet onnistumiset kertovat jutuissa mukana olleiden poliisien, rikostutkijoiden ja muiden ammattilaisten yhteisestä sitoutumisesta. Yksin kukaan ei olisi pärjännyt. Kiitos jokaiselle loistavalle työkaverille, esimiehelle ja yhteistyökumppanille! Vuosikymmenet ovat olleet yhteisiä.

Ilman perheidemme ja läheistemme tukea ja ymmärrystä emme olisi tästä kaikesta selvinneet. Kymmenet ja taas kymmenet lähdöt, kellonaikaan katsomatta, ovat vaatineet teiltä paljon. Lasten hoitamisesta, harrastuksista ja sairasteluista selvisitte. Monet suunnitellut tapaamiset, juhlat ja jopa lommat peruttiin töidemme takia. Kotona ollessamme lukuisat puhelut katkaisivat arjen. Vastauksistamme ja irrallisista lauseistamme tulitte osallisiksi rikoksista, onnettomuuksista ja epävarmuudesta. Kaikesta huolimatta saimme säilytettyä poliisin arvostuksen. Kolme lastamme pitää jatkossa tilannekuvamme kirkkaana. Vanhempien ammateilla on taipumus periytyä.

Kiitos jokaiselle kanssamme matkaa tehneelle – erityisesti kirjaan tarttujille, jotka nyt hyppäätte mukaan liikkuvaan junaan!

Hietalahden kauppahallissa keväällä 2023

Tero Haapala ja Göran Wennqvist

PROLOGI

Poliisi ei kerää tietoja itseensä varten

Uuden vuoden lupaukset oli annettu. Tulevasta vuodesta 1987 tehtäisiin yhdessä parempi. Joulukuun lopulla vuoden täyttänyt Jarno oli saatu nukkumaan omaan huoneeseensa, joten aikaa kahdenkeskisille hetkillekin oli enemmän odotettavissa. Pojan yölliset herätykset olivat harventuneet, joskin kävelyn opettelu ja jatkuva liikkeellä olo teki välillä pojan yöunista rauhattomia. Perhepäivähoitaja oli löytynyt viereisestä talosta joulukuun alusta alkaen.

Ennen joulua Jarnon vanhemmat olivat kiinnittäneet huomiota pojan käsivarsiin ja selkään ilmestyneisiin useisiin mustelmiin. Niiden aiheuttajaa oli kysytty perhepäivähoitajalta, joka oli ohittanut kysymyksen toteamalla, että poika kompuroi vähän väliä harjoitellessaan kävelyä. Sattumoisin neuvolan yksivuotistarkastus oli osunut juuri joulun alle, jolloin lääkäri oli havainnut mustelmat. Äiti oli toistanut hoitajan antaman selityksen useammalle jäljelle. Lääkäri oli jäänyt pohtimaan mustelmia selässä ja käsivarsien sisäpinnoilla. Hän oli pyytänyt perhettä vaihtamaan hoitopaikkaa, jos ilmenisi pienintäkään epäilyä siitä, että jäljet olisivat hoitopaikassa aiheutettuja. Joululoma oli rauhoittanut tilanteen, kun Jarno sai olla vanhempiensa kanssa kotona.

Perjantaina 2. tammikuuta arki kuitenkin jatkui, ja äiti vei poikansa aamulla sovitusti päivähoitoon. Jarno jäi leikkimään hoitajan kahden oman lapsen kanssa, kun äiti kiirehti bussipysäkille ja töihin. Iltapäivällä perhepäivähoitaja oli soittanut hätäantyneenä äidin työpaikalle ja kertonut Jarnon pudonneen vaunuista. Poika oli viety ambulanssilla Vantaan terveyskeskukseen. Vanhemmat kiirehtivät töistä päästäkseen pienen poikansa luo. Matkalla heille ilmoitettiin, että poika oli siirretty Töölön sairaalaan. Terveyskeskuslääkäri oli todennut pojan päässä useita vaikeita kallovammoja, jotka eivät olleet voineet syntyä vaunuista putoamisesta. Poika oli ollut lisäksi alilämpöinen ja tajuton. Töölön sairaalassa Jarno todettiin kuolleeksi.

Vantaan nimismiespiirin komisario Matti Kolliini pyysi keskusrikospoliisia (KRP) ottamaan jutun tutkittavakseen. KRP:n tutkinta-apua pyydettiin ja pyydetään yhä monista arkisista syistä. Rikokset eivät ole aina järjestäytyneen rikollisryhmän tekemiä, eikä niihin tarvitse liittyä kansainvälistä elementtiä. Pääsääntöisesti ne ovat kuitenkin vakavia ja usein vaikeasti selvitettäviä. Apua pyytävän poliisiyksikön resurssit saattavat olla juuri sillä hetkellä muihin juttuihin ja tehtäviin sidottuja. Lomakaudet ja muut poistumat rasittavat vähäisiä voimavaroja entisestään. Tilanne resurssien osalta ei KRP:ssä ole useinkaan pyytäjää parempi.

Jarnon juttuun kiinnitettiin KRP:stä tutkinnanjohtaja ja tutkijapari.

Perhepäivähoitaja pidätettiin epäiltynä taposta ja kuulustelut käynnistettiin. Rikospaikkatutkinta ja oikeuslääketieteellinen ruumiinavaus toivat juttuun tarvittavat faktatiedot. Oikeuslääkärin kertomus ei jättänyt sijaa arvailuille. Pojan päähän oli kohdistunut useita tylpän ja laajapintaisen esi-
neen aiheuttamia iskuja. Kallonmurtumat ja hypotermia, eli ruumiin alilämpö, olivat aiheuttaneet pojan tajuttomuuden ja kuoleman.

Hoitajan kuulustelut kertoivat päivän tapahtumista tarpeellisen, vaikka tässäkään tapauksessa järkevää selitystä teolle ei löytynyt. Hoitajan tapahtumapäivänä kokema väsymys ja siitä johtuva hermostuneisuus kertoivat tekijän sen hetken mielen-tilasta. Kertomukseen jäi useita selittämättömiä aukkoja. Aamupäivän ulkoilusta sisään palattaessa hoitaja oli suuttunut Jarnolle. Poika oli siinä yhteydessä pudonnut vaunuista lattialle. Malttinsa menettäneenä perhepäivähoitaja oli lyönyt Jarnon päätä lattiaan ja seinään. Poika oli jäänyt vähissä vaatteissa makaamaan avonaisen parvekkeen oven eteen lattialle. Myöhemmin iltapäivällä, kellon lähestyessä neljää, hoitaja oli havahtunut ja todennut pojan makaavan edelleen lattialla. Tällöin hän oli soittanut ensin terveyskeskukseen ja sen jälkeen Jarnon äidille. Molemmille hän oli kertonut Jarnon pudonneen vaunuista.

Poliisin väkivaltarikostutkijat kohtaavat työssään vainajia ja joutuvat osallistumaan ruumiinavauksiin. Koulutuksesta ja kokemuksesta huolimatta työ ei sovi kaikille. Tutkijat tekevät kuitenkin työtään enemmän elävien kuin kuolleiden parissa. Vastasyntyneen lapsen, tässä tapauksessa vuoden vanhan Jarnon tai monien muiden nuorten uhrien rikosten tutkinta ja ruumiinavaukset jättävät meihin jälkensä. Henkilökohtaiset tunteet ja ajatusten siirtyminen hetkeksi omiin lapsiin on silloin ymmärrettävää. Jokaisen kuoleman tuleekin koskettaa ja puhutella meitä. Murharyhmämme logoon on painettu teksti:

”MORTUI VIVOS DOCENT – kuolema opettaa eläviä”

Perhepäivähoitaja tuomittiin Vantaan käräjäoikeudessa 9 vuodeksi vankeuteen. Jokaisen kuolemaan tai vaikeaan vammautumiseen johtaneen teon jälkeen meidän tulisi pohtia, olisiko teko voitu estää. Poliisin ennalta estävään työhön varatut voimavarat eivät yksin riitä. Tarvitaan kaikkien viranomaisten yhteisiä ponnistuksia ja tiedonsaantioikeuksia. Liian usein

vetäydymme salassapitovelvollisuuksiemme taakse, ja tärkeät tiedot jäävät antamatta tai saamatta.

Tsunamista Suomenlahdelle

– TERO HAAPALA JA GÖRAN WENNQVIST

Kyllä me tästäkin selvittäään -toteamus osoittautui moneen kertaan todeksi, kun jälkikäteen tarkastellaan vuoden 2005 kalenterikiertoa. Edellisenä Tapaninpäivänä käynnistynyt tsunamioperaatio alkoi tuottaa tuloksia. Monien suomalaisten kohtaloksi muodostuneille suosituille lomarannoille Thaimaahan palattiin kymmeniä kertoja tuon vuoden aikana – konkreettisesti, median välityksellä ja lukuisissa perheissä surutyötä tehden. Suomalaisten kadonneiden etsintää ja tunnistamista johdettiin Jokiniemestä KRP:n päämajasta käsin osana kansainvälistä DVI-uhrintunnistusoperaatiota.

Operaation organisointi vaati osaamista ja henkilöstöä. Kahdensadan tunnistamiseen koulutetun asiantuntijan vapauttaminen omista tehtävistään vaati sovittelua ja venymistä. Murharyhmän oma henkilöstö muodosti vain kymmenesosan Suomen DVI-tunnistusoperaatioon osallistuneista. Jälleen keran mitattiin vuosien aikana tehdyn näkymättömän varautumistyön ja suunnittelun tuloksia. Vuosittain järjestetyt DVI-seminaarit muuttuivat osallistujille teoriasta käytännöksi.

Joustoa tarvittiin monessa paikassa. Murharyhmällä oli hoidettavanaan vakavia rikosjuttuja, joiden tutkintaa piti jatkaa. Myös uusia juttuja piti ottaa tutkintaan, eikä uusilta onnettomuusiltakaan välttytty, kun vuoden 2005 viikot etenivät.

Vuosien ajan olimme kouluttaneet poliisilaitosten henkilöstöä DVI-uhrintunnistustehtäviin, ja nyt heitä tarvittiin. Suurimmalla koetuksella olivat henkilöstöltään pienet teknisen rikostutkinnan yksiköt ympäri Suomen. Teknisiä tutkijoita

tarvittiin Thaimaassa ja myöhemmin oikeuslääketieteen laitoksella Helsingissä, kun suomalaisia vainajia kotiutettiin ja kuolemansyyntutkinta sekä tunnistaminen saatettiin kunkin vainajan osalta päätökseen. Teknisen tutkinnan yksiköiden resurssit poliisilaitoksissa olivat rajalliset. Kun yksiköistä komennettiin esimerkiksi kaksi miestä KRP:n operaatioon, saattoi todellisuudessa poliisilaitosten ja maakuntien rikosjuttujen teknistä tutkintaa olla hoitamassa pahimmillaan vain yksi tai kaksi tutkijaa. Yksiköiden omat loma-, koulutus-, sairaus- ja muut poistumat piti huomioida. Työtä järjesteltiin kaikissa operaatioon osallistuneissa poliisiyksiköissä lähes 14 kuukauden ajan. Operaatio kesti oman aikansa, ja oli lisänä kaikelle normaalille poliisitoiminnalle ja rikostutkinnalle.

Murharyhmästä kaikki osallistuivat vuorollaan DVI-toimintaan ja hoitivat rinnalla rikosjuttujen tutkintaa. Omien joukkojen komentaminen sekä rotaatiot Suomen ja Thaimaan välillä oli helpommin toteutettavissa, kun jokaisen työtilanteet ja poistumat olivat reaaliaikaisesti tiedossa. Emme tienneet poliisilaitosten päivittäistä työtilannetta yhtä hyvin, mutta siitä huolimatta saimme pyytämämme avun. Liikkuvia osia oli muitakin kuin 200 henkilön työllistäminen. Operaatio koettiin yhteiseksi haasteeksi ja tehtäväksi, sillä kertaa jopa median suunnalta. Kaikilla oli tavoitteena löytää ja tunnistaa kateissa olevat suomalaiset.

Päivien ja viikkojen kuluessa omaisten ja läheisten toivo hiipui siitä, että yksi tai useampi kateissa oleva löytyisi elossa. Jäljelle jäi epätietoisuus ja suru. Kateissa olleen löytyminen ja tunnistaminen antoi mahdollisuuden käsitellä asiaa konkreettisesti. Tunnistamistehtävää suorittaville jokainen tunnistaminen oli palkitsevaa ja antoi voimia jatkaa.

Usein on kysytty operaatioissa mukana olleiden omaa jaksamista ja selviytymistä päivästä toiseen. Työssä onnistuminen ja kollegoiden tuki oli välttämätöntä. Jaksamisen seuraaminen

oli yksi operaation johdossa olleiden keskeisistä tehtävistä. Päivittäisissä palaverieissa kevennettiin henkistä rasitetta. Työtehtävien jakamisen ja käsittelyn ohella murharyhmän vapaa keskustelukulttuuri ja huumori auttoivat jaksamaan.

Operaation alun kiireisimmässä vaiheessa yleisjohtaja Björn Weckström mittasi verenpaineitaan. Lukemat eivät olleet enää siedettävissä rajoissa. Päätimme mitata koko operaation johdon paineet. Kaikilla mittarin ylälukemat ponkaisivat kahtensataan. Totesimme töiden rasittavan jokaista tasapuolisesti, joten ei ollut syytä muuttaa kenenkään toimenkuvaa. Osa paineista syntyi siitä, että operaation rahoitus oli täysin auki. Leikki-mielisesti totesimme, että henkilökohtaiset vakuutemme eivät pitkälle riitä. Valtioneuvosto huomioi tsunamityöstä aiheutuneita ylimääräisiä kustannuksia jälkikäteen lisäbudjetilla. Viimeistään siinä vaiheessa johtoryhmän verenpaineet laskivat normaaleille tasoilleen.

Tsunamin lisäksi vuoteen mahtui paljon muutakin. Bodo-min kolmoismurhien ”uusi tutkinta” siirrettiin syyteharkintaan. Thaimaa nousi otsikoihin vuoden aikana myös toisella tavalla, kun murharyhmässä selvitettiin kuusankoskelaismiehen tekemää lasten seksuaalista hyväksikäyttöä. Miehellä oli ollut 445 lapsiuhria Thaimaassa. Tullin kanssa muodostettu yhteinen tutkintaryhmä onnistui selvittämään venäläisten toteuttaman hormonien, pirtun ja tupakan salakuljetusvyyhdin Etelä-Suomeen. Lisäksi kymmeniä Interpolin kansainvälisesti etsintäkuuluttamia rikoksenteekijöitä jäi vuoden aikana kiinni Suomessa. Jokaisen kiinni jääneen luovutustutkinta vei kuulusteluineen, tuomioistuimen kiinniottokäsittelyineen ja pöytäkirjan kokoamisineen murharyhmän tutkijalta lähes viikon työpanoksen. Vuoden kiertoon kuuluvat lomat, koulutukset ja muut poistumat toteutuivat työtehtävien ehdoilla.

Tekeviä käsiä oli liian vähän, niin meillä kuin paikallispoliisissakin. Sen vuoksi on tuntunut turhautavalta kuunnella

hallituksissa vuorollaan istuneiden poliitikkojen vakuutteluja, kuinka poliisien resursseista pidetään huolta. Jotakin kertoo se, että poliisien määrä on Suomessa EU-alueen pienin asukasmäärään suhteutettuna. Vuonna 2005 Suomessa oli 7 745 poliisia ja vuonna 2022 enää 7 500. Uusimmat tiedot kertovat, että poliisiammattikorkeakoulu jää tavoitteistaan uusien poliisien kouluttamiseksi. Poliisin päivittäisistä hälytystehtävistä on vielä suoriuduttu, mutta yhä useampi rikosilmoitus jää kokonaan tutkimatta. Tilanne kuormittaa henkisesti ja fyysisesti poliisin suorittavaa henkilöstöä kentällä sekä tutkijoita ja tutkinnanjohtajia rikostutkinnassa.

Loppukesästä 2005 järjestettiin Helsingin olympiastadionilla yleisurheilun maailmanmestaruuskilpailut. Poliisille asetettu lomakielto hankaloitti entisestään tsunamioperaatioissa ja murharyhmässä työskenteleviä. Osa murharyhmän tutkijoista sijoitettiin poliisin kisoja varten perustamaan turvallisuusorganisaatioon.

Kesken kisojen tapahtui se, mitä ei ollut toivottu. Copterline-yhtiön Sikorsky S-76 -merkinen helikopteri syöksyi mereen Tallinnan edustalla. Yhtiö liikennöi päivittäin Helsingin ja Tallinnan väliä. Kopteri nousi ilmaan 10.8. kello 12:40 Tallinnassa, mutta kolmen minuutin lennon jälkeen se syöksyi Naisaaren edustalla mereen. Helikopteri upposi nopeasti noin 50 metrin syvyyteen ja vei mukanaan kaikki 14 koneessa ollutta. Lennolla oli kahdeksan suomalaista, neljä virolaista ja kaksi yhdysvaltalaisista henkilöä.

Ministeri Ilkka Kanerva toimi yleisurheilun MM-kisojen kisaorganisaation puheenjohtajana. Hänen saadessaan tiedon kopterionnettomuudesta, soitti hän pääosaston päällikölle Björn Weckströmille ja kysyi: ”Ike täällä moi. Pidetäänkö stadionilla hiljainen hetki kopterisurmassa menehtyneiden muistoa kunnioittaen?”

Mielestämme soitto ja kysymys kuvaa erinomaisesti Ilkka Kanervan persoonaa ja spontaaniutta. Hän reagoi välittömästi

suru-uutiseen, ja oli valmis omalta osaltaan osoittamaan empatiaa lähimmäisilleen.

Onnettomuuden keskeisimmäksi syyksi paljastui tekninen vika pääroottorin etummaisessa ohjausservossa, jolloin helikopteri alkoi pyöriä oman akselinsa ympäri. Tämän takia helikopteria ei voinut ohjata. Lentäjän omat lihasvoimat eivät riittäneet ohjaamaan helikopteria ohjaustehostimen särkyessä.

Kesken kisojen ja edelleen jatkuvan tsunamioperaation ohella käynnistettiin uusi DVI-uhrintunnistusoperaatio. Tällä kertaa päävastuu oli Viron viranomaisilla, koska helikopteri oli pudonnut heidän aluevesilleen. Suomesta koottiin tunnistusryhmä, jonka Viron viranomaiset ottivat osaksi omaa tunnistusyksikköään. Estonian uppoamisen jälkeen vuonna 1994 olimme aloittaneet koulutusyhteistyön virolaisten kanssa. Suomen DVI-yksikkö koulutti virolaisia poliiseja, oikeuslääkäreitä ja oikeushammaslääkäreitä Interpolin DVI-standardien mukaiseen uhrintunnistustoimintaan. Saimme heidät mukaan myös Interpolin pysyvään DVI Standing Commiteen työskentelyyn. Tästä johtuen virolaiset olivat meille tuttuja ja yhteistyö heidän kanssaan mutkatonta.

Lennolla menehtyneiden henkilöiden tiedot saatiin nopeasti lentoyhtiön matkustajaluettelosta. Aloitimme menehtyneiden suomalaisten *ante mortem* (AM) -tietojen keruun. AM-tiedoilla tarkoitetaan henkilön elinaikaisia tunnistamistietoja. Omaisilta ja läheisiltä saatavien yleisten tuntomerkkien ja tunnistamistietojen lisäksi tarvitaan mahdollisia viranomaisten rekisteri-, hammas- ja esimerkiksi sairaaloiden hoitokertomustietoja. Hankitut sormenjälki-, DNA-, hammas- ja muut saadut tunnistamistiedot lähetettiin Viroon, jossa vainajat pystyttiin tunnistamaan, kun heidät oli nostettu vedestä. Vainajista saatavia *post mortem* (PM) -tietoja ja AM-tietoja vertaamalla vahvistuu henkilöllisyys. PM-tiedot ovat siis oikeuslääketieteellisessä ruumiinavauksessa kerättäviä vainajan tunnistamistietoja.

KAIKKI MITÄ OLET AINA HALUNNUT TIETÄÄ RIKOSTUTKINNASTA

Keskusrikospoliisin rikosylikomisariat **Tero Haapala** ja **Göran Wennqvist** ehtivät toimia lähes kolmenkymmenen yhteistyövuotensa aikana monen mielenkiintoisen tapauksen tutkijoina ja tutkinnanjohtajina. He pääsivät seuraamaan aitiopaikalta muun muassa vuonna 1994 uponneen Estonia-laivan ja vuoden 2004 tsunamin uhrien tunnistusta, Pasilan poliisitalon, KRP:n päämajan ja Myyrmannin räjähdystutkintoja, Jokelan koulusurmia ja lukuisia muita haastavia rikosjuttuja, joista ei ole aikaisemmin voitu kattavasti kertoa.

Näiden Suomea järkyttäneiden tapausten kautta kirja valottaa teknistä ja taktista rikostutkintaa, kuten uhrien tunnistusta, kuolemansyyntä tutkintaa, tekijän profilointia ja kansainvälistä poliisiyhteistyötä.

Tutkinnan tässä vaiheessa voimme kertoa on ainutlaatuinen läpileikkaus poliisin työstä, ja se valottaa niin rikollisuuden kuin rikostutkinnankin kehitystä Suomessa viimeisten vuosikymmenten aikana.

ISBN 978-952-403-019-9

kl 35,7

www.bazarkustannus.fi